

BIBLIA HEBRAICA QUINTA

13

THE TWELVE MINOR PROPHETS

תורה נביאים וכתובים
BIBLIA HEBRAICA

quinta editio
cum apparatu critico novis curis elaborato

participantibus

R. Althann, P.B. Dirksen, N. Fernández Marcos, A. Gelston, A. Gianto,
L. Greenspoon, I. Himbaza, J. Lust, D. Marcus, C. McCarthy, M. Rösel,
M. Sæbø, R. Schäfer, S. Sipilä, P. Schwagmeier, A. Tal, Z. Talshir

consultis A. Dotan pro masora,

A. Groves et Soetjianto pro impressione electronica, R. Omanson pro redactione et stylo

communiter ediderunt

A. SCHENKER (praeses), Y.A.P. GOLDMAN, A. VAN DER KOOIJ,
G.J. NORTON, S. PISANO, J. DE WAARD, R.D. WEIS

תרי עשר
THE TWELVE MINOR PROPHETS

prepared by
Anthony Gelston

DEUTSCHE BIBELGESELLSCHAFT

ISBN: 978-3-438-05273-5

Biblia Hebraica Quinta, Fascicle 13: The Twelve Minor Prophets
© 2010 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

Printed in Germany
All rights reserved

www.scholarly-bibles.com

CONTENTS

Preface	VII
Sigla, Symbols and Abbreviations	VIII
Definitions of the Terms Used to Characterize Readings	XVII
Glossary of Common Terms in the Masorah	XXVII
Table of Accents	XXXI
 The Text of the Twelve	
Hosea הושע	3
Joel יואל	28
Amos עמוס	37
Obadiah עבדיה	57
Jonah יונה	60
Micah מיכה	65
Nahum נחום	83
Habakkuk חבקוק	92
Zephaniah צפניה	103
Haggai חגי	112
Zechariah זכריה	118
Malachi מלאכי	146
 Introduction and Commentaries on the Twelve Minor Prophets	
Works Cited	153*

THE TWELVE MINOR PROPHETS

תרי עשר

prepared by
Anthony Gelston

HOSEA הושע

- 1 דְּבַר-יְהוָה | אֲשֶׁר הָיָה אֶל-הוֹשֵׁעַ בֶּן-בְּאֹרִי בַיָּמֵי עֲזַיָּה יוֹתֵם אֶחָז ב
- 2 יְחֻזְקִיָּה מֶלֶכִי יְהוּדָה וּבַיָּמֵי יִרְבְּעָם בֶּן-יֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: תְּחִלַּת ב. ג. ורא פסו
- דְּבַר-יְהוָה בְּהוֹשֵׁעַ פ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח-
- לָךְ אֵשֶׁת זְנוּנִים וַיִּלְדֵי זְנוּנִים כִּי-זֹנֶה תִּזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי יְהוָה: ל. ל. ו. ח
- וַיִּלְךְ וַיִּקַּח אֶת-גִּמְרַת דְּבָלְיָם וַתְּהַר וַתֵּלֶד לּוֹ בָּן: וַיֹּאמֶר יְהוָה ל. ג. ורא ש פסוק
- אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעָאל כִּי-עוֹד מְעַט וּפְקֻדָתִי אֶת-דְּמֵי יִזְרְעָאל
- עַל-בֵּית יְהוּא וְהִשְׁבַּתִּי מִמְּלָכּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא ב. וכל יהושע
- וְשִׁבַּרְתִּי אֶת-קַשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַמֶּק יִזְרְעָאל: וַתְּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בַּת
- וַיֹּאמֶר לּוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא רַחֲמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת- d om
- בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי-נִשְׂאָ אִשָּׁא לָהֶם: וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה אֲרַחֵם
- וְהוֹשַׁעְתִּים בִּיהוָה אֲלֵהֶיָּהֶם וְלֹא אוֹשִׁיעֵם בְּקַשְׁתִּי וּבַחֲרֹב ב. ב.
- וּבַמְּלַחְמָה בְּסוֹסִים וּבַפָּרָשִׁים: וַתִּגְמַל אֶת-לֹא רַחֲמָה וַתְּהַר וַתֵּלֶד ג
- בָּן: וַיֹּאמֶר קְרָא שְׁמוֹ לֹא עֲמִי כִּי אַתֶּם לֹא עֲמִי וְאֲנֹכִי לֹא-אֶהְיֶה
- לְכֶם: o

[1:1] יחזקיה ב דבר יהוה אשר היה . מיכה המרשתי o: [2] תחלת ג וראש פסוק וסימנהון תחלת דבר יהוה בהושע . תחלת חכמה . תחלת דברי פיהו o: בהושע ב וימצא מלך אשור בהושע . תחלת דבר יהוה בהושע o: [4] ממלכות ד קרע . ציבא . בראשית קדמי' . יזרעאל . וכל יהושע דכותהון o: [7] ובמלחמה ג ובמופתים . ולא אושיעם . מידי חרב o:

1:2 לו G α' | λόγου G S T (differ-vocal) | loquendi V (differ-vocal) • 3 לו G S | > G^{Mss} V (assim-vv 6, 8) | T (indet) • 4 יהוא G σ'-θ' V S T | 'Ιούδα G^{Mss} • 6 אשׂא S | ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι G (err-lex) | ἐπιλήσομαι αὐτῶν ⟨α'⟩ V (err-lex) | משבק אשבוק T (exeg) • 7 בית V S (T) | τοὺς ... υἱοῦς G • 9 אהיה לכם: ((σ')) S | Εἰμι ὑμῶν G V (transl) | T (indet) • •

2 וְהָיָה מִסְפֵּר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם	ג בטע בסוף
אֲשֶׁר לֹא-יִמָּד וְלֹא יִסְפָּר	ב
וְהָיָה בַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יֹאמַר לָהֶם לֹא-עָמְי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל-חַי:	
2 וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי-יְהוּדָה וּבְנֵי-יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו	הו וכל ראש פסוק דכות
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעָאֵל:	
3 אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עָמְי וְלֹא-חֹתִיכֶם רַחֲמָה:	ב
4 רִיבוּ בְּאִמְכֶם לְרִיבוּ כִּי-הִיא לֹא אִשְׁתִּי וְאַנְכִי לֹא אִשָּׁה	
וְתִסֵּר וְנוֹנִיָּה מִפְּנֵיהָ וְנֹאפֹנִיָּה מִבֵּין שְׂדֵיהָ:	ב.ב
5 פֶּן-אֶפְשִׁיטְנָה עֲרֻמָּה וְהִצַּנְתִּיהָ כְּיוֹם הַגִּלְדָּה	ב.ב.ב
וְשָׁמְתִיהָ כַמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאָרֶץ צִיָּה וְהִמַּתִּיהָ בְּצַמָּא:	ב.ב.ב
6 וְאֵת-בְּנֵיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי-בְנֵי וְנוֹנִים הֵמָּה:	
7 כִּי וְנָתַתְּ אִמָּם הַבִּישָׁה הַזֹּרְתָם	ב
כִּי אֲמַרְהָ אֵלֶיךָ אַחֲרֵי מְאֵה בִי	
נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי צִמְרֵי וּפְשָׁתִי שְׁמֵנִי וְשִׁקְוִי:	ב.ב.ב
8 לִכְן הִנְנִי-שׁוֹף אֶת-דַּרְכְּךָ בְּסִירִים	ב
וְגִדְרְתִי אֶת-גִּדְרָהּ וְנִתִּיבוּתִיהָ לֹא תִמְצָא:	ב

[2:2] ובני ישראל ה' יצאים ביד רמה . אז ישיר משה . כי בא סוס . מבן עשרים . ויוציאו את המקלל . אשר הכה . ויהי ככלות . משה עבד יהוה . אמרו ננוסה . הגישה ארח ללון . לגבענים . ונקבצו . ויגע החדש השביעי . וחבירו :o

2:1 4QXII^g G V | וְלֹא יִסְפֵּר 2:1 4QXII^d | ولا يحسبوا S T (differ-gram)
 • • 2 אֲמַר לָהֶם 2:1 4QXII^d | κληθήσονται και αυτοί G (paraphr) | ἐκεῖ κληθήσονται G^{Mss} S (explic+paraphr) • • 3 וְלֹא-חֹתִיכֶם and לְאַחֵיכֶם 3 4QXII^d (differ-orth) | S (T) | τῶ ἀδελφῶ ὑμῶν and και τῆ ἀδελφῆ ὑμῶν G (assim-1:6, 8, 9) | *fratribus vestris* and *et sorori vestrae* V (assim-1:6, 8) | 4QXII^d (insuf) • • 4 רִיבוּ 4 Q α'-σ' V S | רִיבוּ 4QXII^g | T (indet) • • 5 וְתִסֵּר 5 4QXII^d | T (indet) • • 6 לֹא 6 G V S | לֹא 6 4QXII^g | T (indet) • • 7 מִפְּנֵיהָ 7 M^L (err) | מִפְּנֵיהָ 7 M^A M^C | מִפְּנֵיהָ 7 V S (T) | 8 מִבֵּין 8 4QXII^d | ἐκ προσώπου μου G • • 9 אֶת-דַּרְכְּךָ 9 V (T) | אֶת-דַּרְכְּךָ 9 (S) (assim-ctext) • • 10 וְנִתִּיבוּתִיהָ לֹא תִמְצָא 10 4QpHos^a | και ἀνοικοδομήσω τὰς ὁδοὺς αὐτῆς G S (assim-Lam 3:9) | *et saepiam eam maceria* V (exeg) | T (paraphr) • •

- 9 וְרֹדְפָה אֶת־מְאֵה־בְּיָהּ וְלֹא־תִשָּׂיג אֹתָם
 וּבִקְשָׁתֶם וְלֹא תִמְצָא
 ה. ה. וְאִמְרָה אֶלְכָה וְאָשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי הֲרֵאשׁוֹן
 כִּי טוֹב לִי אִזּוּ מֵעַתָּה:
 10 וְהִיא לֹא יִדְעָה כִּי אֲנֹכִי נִתַּתִּי לָהּ
 ה. ה. הַדָּגָן וְהַתִּירֹשׁ וְהַיִּצְהָר
 וְכֶסֶף הַרְבִּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַבָּעַל:
 11 לָכֵן אָשׁוּב וְלִקְחֹתִי דָגְנִי בְּעִתּוֹ וְתִירֹשִׁי בְּמוֹעֲדוֹ
 ג. מ. ל. וְהִצְלַתִי צִמְרִי וּפְשָׁתִי לְכֶסֶת אֶת־עָרוֹתָהּ:
 12 וְעַתָּה אֲגִלָּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאֵה־בְּיָהּ
 5. 5. וְאִישׁ לֹא־יִצְיִלְנָה מִיָּדַי:
 13 וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוֹשָׁה חֲגָה חֲדָשָׁה וְשִׁבְתָהּ
 5. 5. 5. 5. וְכָל מוֹעֲדָהּ:
 14 וְהִשְׁמַתִי גִפְנָהּ וְתֹאנְתָהּ
 5. אֲשֶׁר אִמְרָה אֲתָנָה הֶמָּה לִי אֲשֶׁר נִתְּנוּ־לִי מְאֵה־בֵי
 5. וְשִׁמְתִים לְיַעַר וְאֶכְלֹתֶם חֵיט הַשָּׂדֶה:
 15 וּפְקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבָּעָלִים אֲשֶׁר תִּקְטִיר לָהֶם
 5. 5. 5. וְתֵעַד נִזְמָה וְחִלִּיתָהּ וְתִלָּךְ אַחֲרַי מְאֵה־בְּיָהּ
 וְאֵתִי שָׁכַחָה נְאֻם־יְהוָה: פ
 16 לָכֵן הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְּתִיחָהּ וְהִלְכֹתֶיהָ הַמְדַבֵּר
 5. 5. וְדִבַּרְתִּי עַל לִבָּהּ:

[9] ואמרה ה ואמרה . אל כתם שתה . ואמרה האשה אמן אמן . ואמרה מאן יבמי . וענתה ואמרה ככה . ואמרה אלכה ואשובה . וחסר לב ואמרה לו תינינה . לא פעלתי און :0 [10] והתירוש ג והוא לא ידעה . ויען יהוה ויאמר לעמו . וכל יהודה הביאו מעשר הדגן :0 [11] במועדו ג מל ויעשו בני ישראל . לכן אשוב :0

10 $G V S (T) | > 4QpHos^a \bullet 11$ לְכֶסֶת | 4QpHos^a G | *quae operiebant* (V) (differ-gram) | $S (ampl+differ-gram) |$ דיהבית
 • • 13 מוֹעֲדָהּ | 4QpHos^a G V S T (explic) • •
 14 אֲתָנָה הֶמָּה G V | 4QpHos^a | אתנם הם | $S (lib-seman) | T (indet)$
 • • 4QpHos^a G V S T | 4QXII^b • • V S T | $\tau\omicron\upsilon\ \acute{\alpha}\gamma\rho\omicron\upsilon\ \kappa\alpha\iota\ \tau\acute{\alpha}\ \pi\epsilon\tau\epsilon\iota\nu\acute{\alpha}\ \tau\omicron\upsilon\ \omicron\upsilon\rho\alpha\nu\omicron\upsilon\ \kappa\alpha\iota\ \tau\acute{\alpha}\ \acute{\epsilon}\rho\pi\epsilon\tau\acute{\alpha}\ \tau\eta\varsigma\ \eta\eta\varsigma$ G (assim-v 20) • 16 עַל לִבָּהּ:
 M^L (err) | M^C M^A •

- 17 וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרִמְיָהּ מִשֵּׁם ל
- וְאֶת־עֵמֶק עֶכוֹר לְפֶתַח תְּקוּהָ ל
- וְעִנְתָּהּ שָׁמָּה כִּימִי נְעוּרֶיהָ ד
- וְכִיּוֹם עָלְתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרָיִם: ם ג
- 18 וְהִיָּה בַיּוֹם־הַהוּא נָאֵם־יְהוָה תִּקְרָאִי אִישִׁי
- וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בְּעָלָי: ו
- 19 וְהִסְרֹתִי אֶת־שָׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ
- וְלֹא־יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם: ז
- 20 וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא
- עִם־חַיֵּת הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֹמֵשׁ הָאֲדָמָה
- וְקִשְׁת׃ וְחָרַב וּמְלַחֲמָה אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ ג מל
- וְהַשְׁכַּבְתִּים לְבֶטַח: ו
- 21 וְאַרְשֻׁתֶיךָ לִי לְעוֹלָם
- וְאַרְשֻׁתֶיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים: ז
- 22 וְאַרְשֻׁתֶיךָ לִי בְּאַמּוֹנָה וַיִּדְעַתְּ אֶת־יְהוָה: ם י
- 23 וְהִיָּה | בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נָאֵם־יְהוָה
- אֶעֱנֶה אֶת־הַשָּׁמַיִם
- וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־הָאָרֶץ: ח
- 24 וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת־הַדָּג וְאֶת־הַתִּירֹשׁ וְאֶת־הַיִּצְהָר
- וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־יִזְרְעֵאל: ט
- 25 וַיִּזְרַעְתִּיהָ לִי בְּאֶרֶץ וְרַחֲמֹתַי אֶת־לֹא רַחֲמָה
- וְאַמְרֹתַי לֹא־עָמְלִי עָמְלִי־אֶתָּה וְהוּא יֹאמֶר אֱלֹהֵי: פ יא . ב

[17] עלותה ג ב מל מדי עלותה . בעלותה את אישה . וביום עלותה :o:

17 וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרִמְיָהּ 4QXII^e <σ'> S | τὰ κτήματα αὐτῆς G (shift) | τοὺς ἀμπελοφυγούς αὐτῆς <α'> V (differ-vocal) | פרנסהא T (shift) • וְעִנְתָּהּ α' θ' V | και ταπεινωθήσεται G σ' S (via ¹¹ענה) | T (indet) • וְכִיּוֹם M^L (err) | וְכִיּוֹם M^C M^A • וְהִיָּה ם וְהִיָּה M^C M^L | מִצְרָיִם: ם וְהִיָּה M^A • מִצְרָיִם: ם 18 וְתִקְרָאִי and תִּקְרָאִי־ לִי <α'-σ'-θ'> | καλέσει με and καλέσει G V S (assim-ctext) | 4QXII^e (insuf) | T (indet) ❖ • 20 וְהַשְׁכַּבְתִּים α' V S T | και κατοικιω σε G σ' θ' ❖ • 22 אֶת־יְהוָה: ם G S | quia ego Dominus V (assim-Ezek passim, e.g. KR) | וְיִזְרְעֵאל מן קדם יוי | T (paraphr) • 23 אֶעֱנֶה¹ V | > G S | אקביל צלותכון | T (paraphr) •

3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד לְךָ אֶהְבֵּ אֲשֶׁה אֶהְבַּת רַע וּמִנְאָפֶת כָּאֶהְבַּת
 יְהוָה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם פְּנִים אֶל-אֱלֹהִים אַחֲרָיִם וְאֶהְבֵּי
 2 אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים: וְאֶפְכְּרָה לִי בַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר כֶּסֶף וְחָמֵר שְׁעָרִים וְלִתְדֵי
 3 שְׁעָרִים: וְאָמַר אֵלַיָּה יָמִים רַבִּים תִּשְׁבִּי לִי לֹא תִזְנִי וְלֹא תִהְיִי
 4 לְאִישׁ וְגַם-אֲנִי אֶלְיָדָה: כִּי | יָמִים רַבִּים יִשְׁבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מְלֶלֶךְ
 5 וְאֵין שָׂרָ וְאֵין זָבַח וְאֵין מִצְבָּה וְאֵין אֶפֶוד וְתַרְפִּים: אַחֲרַיִם יִשְׁבּוּ בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל וּבְקִשׁוֹ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מְלֶכְכֶם וּפְחָדְדוֹ אֶל-
 יְהוָה וְאֶל-טוֹבוֹ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים: פ
 4 שְׁמְעוּ דְבַר-יְהוָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 כִּי רִיב לִיהוָה עִם-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
 כִּי אֵין-אֵמֶת וְאֵין-חֶסֶד וְאֵין-דַּעַת אֱלֹהִים בְּאָרֶץ:
 2 אֲלֵה וְכִחֵשׁ וְרָצַח וְגָנַב וּנְאָף
 פָּרְצוּ וְדָמִים בְּדַמִּים נִגְעוּ:
 3 עַל-כֵּן | תִּאָּבֵל הָאָרֶץ וְאִמְלֵל כָּל-יֹשֵׁב בָּהּ
 בַּחַיִּת הַשָּׂדֶה וּבְעֹרֵף הַשָּׁמַיִם
 וְגַם-דָּגֵי הַיָּם יֵאָּסְפוּ:
 4 אַף אִישׁ אֶל-יָרֵב וְאֶל-יֹכֵחַ אִישׁ

[3:4] ישבו כ לנור . הושב . בארצך . בסכות . נשיכם . אחים . נשיכם . רבעים .
 בסעפתיו . צצים . כי ימים . בארץ יהוה . זקנים . וישכן . כי ישחו . אך צדיקים .
 עדי עד . כתוב בתורה . לארץ :

3:1 דרחימא על | ἀγαπῶσαν πονηρά G S (differ-vocal) | V | ((σ')) <α'> אֶהְבַּת רַע 3:1
 בעלה T (exeg) ❖ • 2 וְאֶפְכְּרָה S (T) | και ἐμισθωσάμην G (differ-vocal) | και
 ἔσκαψα αὐτήν <α'> V (via 'כרה) ❖ • 4QXII^c ל' εβρ' V S | και
 νέβελ οἴνου G σ' θ' | T (paraphr) ❖ • 3 וְגַם-אֲנִי אֶלְיָדָה: 3 | et
 ego expectabo te V (explic) | T (indet) ❖ • • S (explic) | T (indet) ❖ •
 4 בְּאַחֲרֵית • ❖ וְאֶת דָּוִד מְלֶכְכֶם • 5 • T (theol) | θυσιαστηρίου G V S (theol) | T (lib-seman) | T (indet) ❖ • 3 תִּאָּבֵל |
 בְּאַחֲרֵית: • ❖ 4:2 פָּרְצוּ V S | κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς G | T (paraphr) ❖ • • V (lib-seman) | T (indet) ❖ • 3 תִּאָּבֵל |
 πενθήσει G V S (err-lex) | T (lib-seman) • T (lib-seman) | G^{Mss} <θ'> וְאִמְלֵל' • G
 (homtel) | και ἀσθενήσει G^{Mss} V (lib-seman) | T (lib-seman) | S (lib-seman) | T (lib-seman) ❖ • • V S T | σὺν πᾶσι G (assim-ctext) • יֹשְׁבֵי | T (lib-seman) ❖ • • V S T | τοῦ ἀγροῦ και σὺν τοῖς ἔρπετοῖς τῆς
 γῆς G (assim-2:20) •

- וְעִמָּהּ כַּמְרִיבֵי כֶהֱן:
 5 וְכִשְׁלַת הַיּוֹם וְכִשְׁלֹגַם נְבִיא עִמָּה לְיָלֵהּ
 וְדַמִּיתִי אִמָּה: ל
- 6 נִדְמּוּ עַמִּי מִבְּלִי הַדַּעַת
 כִּי־אֲתָה הַדַּעַת מְאֹסֶת וְאִמָּאֶסְאָהּ מִכֶּהֱן לִי יתיר א. ב.
- 7 וְתִשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיהָ אֲשַׁכַּח בְּנִיָּה גַם־אֲנִי:
 כְּרָבָם בֵּן חֲטָאוֹ־לִי כְּבוֹדָם בְּקִלּוֹן אֲמִיר: ל. ב.
- 8 חֲטָאת עַמִּי יֹאכְלוּ וְאֶל־עֹנָם יִשְׂאוּ נַפְשׁוֹ:
 9 וְהָיָה כָעַם כִּכְהֵן
 וּפְקַדְתִּי עָלָיו דְּרָכָיו וּמַעַלְלָיו אֲשִׁיב לּוֹ:
 10 וְאָכְלוּ וְלֹא יִשְׂבְּעוּ הַזֶּנוּ וְלֹא יִפְרְצוּ
 כִּי־אֶת־יְהוָה עֲזָבוּ לְשֹׁמֵר:
 11 זְנוּת וַיֵּן וְתִירוּשׁ יִקַּח־לֵב:
 12 עֲמַל בְּעֵצוֹ יִשְׁאֵל וּמִקְלוֹ יַגִּיד לוֹ
 לֹא זָקָה קִמְצָ. ל
- 13 כִּי רוּחַ זְנוּנִים הִתְעָה וַיִּזְנוּ מִתַּחַת אֱלֹהֵיהֶם:
 עַל־רֵאשֵׁי הַהָרִים יִזְבְּחוּ וְעַל־הַגְּבָעוֹת יִקְטְרוּ
 תַחַת אֱלֹון וּלְבַנְיָה וְאֵלֶּה כִּי טוֹב צִלָּהּ ב. ב.

[4:9] ככהן ב והיה כעם ככהן . והיה כעם :o:

4 וְעִמָּהּ (4QXII^c) V S T | ó δὲ λαός μου G (lib) • כַּמְרִיבֵי V (T) | ὡς ἀντιλεγόμενος G ((α')) S (differ-gram) | ὡς ἀντίρρησις ἢ πρὸς (σ') (lib) ❖ •
 5 וְכִשְׁלַת הַיּוֹם (α') V | ἡμέρας G S T (assim-ctext) • וְכִשְׁלֹגַם נְבִיא עִמָּהּ G V | وکھا وکھا S | ὁμοίωσα and ὁμοιόθη G (via דמה¹) | ἐσιώπησα and ἐσιώπησε (α') (σ') (θ') V S (via דמה¹¹) | وکھا وکھا and وکھا S T ❖ • 7 כְּבוֹדָם and אֲמִיר: G (α') V | وکھا وکھا and وکھا S T ❖ • 8 וְאִמָּאֶסְאָהּ מִכֶּהֱן לִי S | ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται G V (T) (differ-vocal) | ἁμαρτίας ὁ λαός μου ἐσθίει (σ') (differ-vocal+err-synt) ❖ • נַפְשׁוֹ: | τὰς ψυχὰς αὐτῶν G (σ') ((θ')) V | وکھا وکھا S T ❖ • 10 הַזֶּנוּ 4QXII^b G V S | יסבון נשין | T (paraphr) ❖ • יִפְרְצוּ (σ'-θ') (S) | κατευθύνωσι G (lib-seman) | ποιήσουσι διακοπήν (α') (err-seman) | cessaverunt V (lib-seman) | יילדון בנין | T (lib-seman) ❖ • זְנוּת וַיֵּן וְתִירוּשׁ יִקַּח־לֵב: (V) (T) | τοῦ φυλάξιαι πορνείαν. G (S) (exeg) | 4QXII^c (indet) • 11 וַיֵּן וְתִירוּשׁ יִקַּח־לֵב: V | και οἶνον και μέθυσμα ἐδέξατο καρδία G (exeg) | وکھا وکھا and وکھا S (T) (explic) • עֲמַל: V (S) (T) | καρδία λαοῦ μου. G (exeg) ❖ • 12 הִתְעָה (G) | deceptit eos V S T (explic) ❖ •

INTRODUCTION AND COMMENTARIES
ON THE TWELVE MINOR PROPHETS

CONTENTS OF THE COMMENTARY SECTION

Introduction	5*
Notes on the Masorah Parva	17*
Hosea	17*
Joel	19*
Amos	21*
Obadiah	23*
Jonah	23*
Micah	24*
Nahum	26*
Habakkuk	27*
Zephaniah	28*
Haggai	28*
Zechariah	29*
Malachi	32*
Notes on the Masorah Magna	35*
Hosea	35*
Joel	37*
Amos	39*
Obadiah	41*
Jonah	42*
Micah	43*
Nahum	45*
Habakkuk	45*
Zephaniah	47*
Haggai	48*
Zechariah	49*
Malachi	53*

NOTES ON THE MASORAH PARVA

HOSEA

- 1:4 וַיֹּאמֶר יְהוָה וְרֵאשׁ פְּסוּק וַיֹּאמֶר יְהוָה – *Com.*: A single circellus has been placed on the phrase וַיֹּאמֶר יְהוָה. Since there are more than six occurrences of this phrase at the beginning of a verse, the Mp must refer to the phrase וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו, which only occurs six times in this position (see Weil, § 1931).
- מִמְלָכוֹת בְּ וּכְלֵי יְהוֹשֻׁעַ – *Com.*: The figure בְּ is incorrect; it should be דָּ, as in the Mm, and as in the Mp in M^A and M^C.
- 2:1 גַּ בְּטַעַ בְּסִיף וְהִיָּה – Three times (at the beginning of a verse) in the book (i.e., the Twelve) with this accent (*təlišâ gəḏôlâ*).
- 5 כִּיּוֹם כְּ – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only ten occurrences of this lemma (so the Mp to Josh 10:13; 1 Sam 18:10; Amos 8:10), or eleven if the form with the ם cj. at Hos 2:17 is included (so the Mp to Isa 9:3; Ps 90:4; Lam 2:7; 2:22).
- 10 גַּ נְתַתִּי – *Com.*: The circellus has been placed on נְתַתִּי, but since there are over a hundred occurrences of this lemma, it is likely, as with the Mp to M^A here and at Jer 27:6, that the circellus should be placed on the phrase אֲנֹכִי נְתַתִּי, which only occurs three times (Gen 16:5; Jer 27:6; Hos 2:10).
- 11 גַּ מִּלּ וְתִירוּשֵׁי – *Com.*: Since this lemma occurs only once (here), this Mp is probably displaced from the following word בַּמְּוֹעֲדוֹ, for which there is a Mm with this enumeration.
- 17 גַּ עֲלֵתָהּ – *Com.*: Twice defective (here and at 1 Sam 1:7), and once plene with the prep. ב (1 Sam 2:19).
- 20 גַּ מִּלּ אֲשַׁבֵּר – Three times plene (in this and similar forms).
- 24 יָהּ פְּסוּק אֵת וְאֵת וְאֵת אֵת – *Com.*: There is no circellus for this Mp in M^L.
- 25 יָהּ לְלֵא – Eleven times (in this and similar forms).
- 3:3 יָהּ פְּסוּק וְגַם־אֲנִי אֶלְדָּ: – *Com.*: This is a collative type note, indicating that there are eleven verses containing וְגַם followed by two words at the end of a verse; see Frensdorff, *Ochlah*, § 357.
- 4 בְּ זֶקֶם שֶׁר – *Com.*: Once with ם cj. (2 Chr 32:21), and once without (here).
- 4:1 לְד מִלּ יוֹשְׁבֵי – Thirty-four times plene (in this and similar forms).
- גַּ דַּעַת אֱלֹהִים – *Com.*: Twice with ם cj. (Hos 6:6; Prov 2:5), and once without (here).
- 6 יִתִּיר אֵ וְאִמְאָסָהּ – *Com.*: This Mp is not assigned in M^L. It is assigned to this word in M^C and M^A.
- 8 דָּ מִטַּעַ נִפְשׁוֹ: – *Com.*: There is a parallel Masorah in Ginsburg, 2, 1, § 316, and in the Masorah of *Miqraot Gedolot*, *in loco*, which lists three passages where נִפְשׁוֹ may be or is confused with נִפְשׁ with a different sfx.: Hos 4:8; Ps 109:31; Job 31:30. The fourth passage may be Job 33:28, where there is such a *katib* variation (Dotan, personal communication).
- 10 בְּ יִקְבִּיךְ יִפְרָצוּ – Twice: Prov 3:10.
- 13 בְּ וּמִלּ וְכִלְוִתֵּכֶם – Twice and plene (with and without ם cj.).

- 16 קָרַר גַּ – *Com.*: This Mp is erroneous. The *qal* pf. occurs only here.
- 19 אוֹתָהּ יִגְמַלְתָּ – Thirteen times plene (apart from Joshua, Judges, Ezekiel). –
Com.: The Mp differs from the text of M^L which, including the form with ׀ cj. at Num 22:33, has only twelve occurrences of this lemma (apart from Joshua, Judges, and Ezekiel). The correct number is given in the Mp note at Num 30:9, and the list can be found in Weil, § 1009, and in Ginsburg 1, א, § 1434.
- 5:8 יִזְמַלְתָּ בְּנִימִין: Seventeen times plene (in this and similar forms).
- 6:1 וְנִשְׁוֶבָה אִ – *Com.*: Six times plene (Gen 22:5; Num 14:4; 1 Sam 9:5; Hos 6:1; Lam 3:40; 5:21), and once defective (Jer 46:16).
- 5 בְּנִבְיָאִים הֵ – Five times (in this and similar forms).
- 6 וְלֹא-וָבַח גַּ – *Com.*: Since this phrase occurs only here, the Mp must refer to the following phrase וּדְעַת אֱלֹהִים, which only occurs three times, with and without the ׀ cj., see the Mp note above to דְעַת אֱלֹהִים at 4:1. In M^A there is a Mp גַּ for the following phrase, while in both M^C and M^A there is a Mp לַ for this lemma.
- 8 מִדָּם: – *Com.*: M^L has a circellus with this word, but lacks a note. There is no Mp for this word in M^C or M^A. Since this lemma occurs five times (Deut 32:42; Isa 34:7; Jer 48:10; Hos 6:8; Ps 16:4), the note probably should have read הַ “five times.”
- 7:1 כִּרְפָאִי גַ – *Com.*: This Mp is erroneous, since the form occurs only here. In M^C and M^A the Mp for this word is לַ.
- 14 גִּרְאָה פִּסְוֹ וְלֹא- – Three times at the beginning of a verse (in the Twelve).
- 8:1 גַּ חֵס וְכָל אֹרֶךְ דְּכֹתָבֵךְ בִּמְבַשְׂפָּר – Three times defective (in this and similar cases), and similarly in the Torah apart from two occurrences (Lev 25:9, twice). – *Com.*: Apart from the Torah, there are actually six occurrences of this lemma written defective, with and without the definite article and ב (2 Sam 15:10; 18:16; 20:1; 20:22; Hos 8:1; Job 39:25). Apparently this note is taking the four Samuel occurrences as one, so that these Samuel cases, along with the Hosea and Job references, amount to the three occurrences mentioned in the note.
- 5 יִבְכְּלוּ יֵא – *Com.*: Eleven times written plene and defective.
- 9 וּפְרָא וִ – *Com.*: Five times with א (Gen 16:12; Hos 8:9; Job 6:5; 11:12; 39:5), and once with ה (Jer 2:24).
- גַּ אֶהְבִּים: – *Com.*: Twice in this form (Prov 5:19, and here), and once with ב (בִּאֶהְבִּים, Prov 7:18).
- 10 מְעֹט וִ – *Com.*: Five times in this form, and twice with ל.
- 12 אֶכְתֹּב-קִ . יִתִּיר וִ אֶכְתֹּב- – *Com.*: There is only one circellus on this lemma, but there are two Mp notes. The Mp note יִתִּיר וִ has been placed on the left side of the note for רַבְּרוּ, whereas it belongs with אֶכְתֹּב.
- 14 דִּחֵס אֶרְמְנִיתֶיהָ: – *Com.*: Three times in this form (Isa 34:13; Hos 8:14; Amos 1:7), and once as וְאֶרְמְנִיתֶיךָ (Amos 6:8).
- 9:4 גַּ רֹאשׁ פִּסְוֹק לֹא וְלֹא לֹא – *Com.*: This Mp is slightly inexact: the last וְלֹא should be simply לֹא.
- 7 גַּ חֵס הַשְּׁלֵם – Three times defective (in this and similar forms).
- 10 לִבְשֵׁת לַ – Unique (in the Twelve).
- 13 יִמְלִצְוֹר – Ten times plene (in this and similar forms).
- 15 גַּ אוֹסְפָּה – *Com.*: Twice defective (Deut 18:16; Ezek 5:16), and once plene (here).
- 16 בִּגְלוֹן – *Com.*: This form in fact occurs only here. Perhaps the circellus is

misplaced and this Mp belongs to the following word, which occurs here and in Isa 14:30. In M^A the Mp for this word is ל and that for the following word is ב.

- 10:6 אֹתוֹ מֵלְ הַ מֵלְ – *Com.*: This Mp is apparently incorrect. Apart from Judges, the word is written plene in M^L twenty-four times, with and without the prep. מ. The number twenty-four is given in the Mp note at Mal 1:12; however, other Mp notes (at Josh 16:6; 2 Kgs 1:15; 3:12; 3:26) list the number as twenty-five.
- 10 עִינֵיהֶם קְ עוֹנֵתָם – *Com.*: There is no circellus for this Mp in M^L.
- 11 לְדֹשׁ בְּ – *Com.*: Once plene (here), and once defective (2 Kgs 13:7).
- 13 עוֹלָתָהּ בְּ – *Com.*: This Mp is incorrect; there are three occurrences of this lemma in M^L, as indicated in the corresponding Mm.
- 11:4 בְּ אוֹכִילִי: – *Com.*: This Mp is erroneous, since the form occurs only here. In M^A the Mp is correctly ל.
- 6 מִמְעֻצּוֹתֶיהֶם: בְּ בַטֵּ טֵ סֵפֵ פֵסוֹ – *Com.*: This Mp is incorrect. The accent is *mâyālâ*, and Yeivin, *Tiberian Masorah*, 177, lists this among five passages where it occurs in the last word of a verse. The others are Lev 21:4, Num 15:21, Isa 8:17, and 1 Chr 2:53. The figure בְּ should therefore be הֵ, as correctly in the Mp in M^A. The figure בְּ in the Mp of M^C refers not to the accent, but to the form of this lemma, which does occur twice (here and in Ps 5:11), as noted in the Mm on this word. The Mp here may therefore represent a confusion between two distinct notes.
- 12:9 אֶן גִּ מֵלְ אֶן – *Com.*: Twice in this form (Gen 41:50; Hos 12:9), and once with ו cj. (Num 16:1).
- 10 לְ כַת אֵ בְאֵהֶלִים – *Com.*: This Mp is nonsensical, but is perhaps displaced from תְּלַאבוֹת in 13:5. The form here in fact occurs four times (Judg 8:11; Jer 35:7; 35:10; Hos 12:10). The Mp in M^A and M^C is correctly דְּ.
- 13:5 בְּ תְלַאבוֹת: – *Com.*: This Mp is inaccurate, since the word occurs only here. The Mp in M^A and M^C is correctly לְ. The Mp on בְּאֵהֶלִים in 12:10 (above to the right in M^L) would apply here.
- 7 דְּ עַל-דְּדָרָה – *Com.*: This Mp is incorrect and should be הֵ in agreement with the Mm here and the Mp at Gen 38:14, Judg 5:10; Ps 36:5. The Mp in M^A and M^C is correctly הֵ. The Mp at 1 Sam 6:12 in M^L also reads דְּ as here.
- 8 גִּ מֵלְ סֵנּוֹר – *Com.*: Twice in this form (Hos 13:8; Job 28:15), and once with ל (Josh 2:5).
- 15 בְּ קָדִים רִוּחַ – *Com.*: This Mp is inconsistent with the text of M^L, which has only one occurrence (here) of this lemma.
- 14:6 דְּ יַפְרָח – *Com.*: Twice with *pataḥ* (Hos 14:6; Ps 72:7), and twice with *qameṣ* (Num 17:20; Ps 92:13).
- 10 גִּ חֵס וְצַדִּיקִים Three times defective (with and without ו cj.).

JOEL

- 1:2 לְ וְהֶאֱזִינוּ Unique (in the Twelve).
- יֹשְׁבֵי דְ מֵלְ – *Com.*: M^C lists thirty-four, not four, instances, of which six are in the Twelve, but this is the only one in Joel. Ginsburg, 1, י, §681, also lists thirty-four. The number דְ in M^L may be a corruption of לְדְ, the reading correctly given at Hos 4:1; Amos 9:5; Zeph 1:4.
- 5 לְ הֶקִיצוּ Unique (in the Twelve).

- 10 הַבִּישׁ גַּמְלָה Three times plene (apart from Joshua). – *Com.*: Contrast Weil, §2852, where the other instance is Ezek 19:12, to which are added all the instances in Joshua. According to Ginsburg (4, י, §64) there are conflicting Masorahs for this lemma. But it seems that in M^L, apart from the Joshua occurrences, there are only three plene references; Ezek 19:12; Joel 1:10; 1:12. The last of these is a feminine form (הַבִּישָׁה), which receives its own Mp *in loco* as unique.
- 12 גַּמְלָה וְתַפְּוּחַ – *Com.*: Twice plene (Josh 17:8; Joel 1:12), and once defective (1 Chr 2:43).
- דְּכֹתָבִים וְכָל דְּבָרֵי הַיָּמִים דְּכֹתָבִים בְּמִזְוֵי הַבִּישׁ – *Com.*: Because there are six occurrences of this lemma, and none in Chronicles, this is probably a note misplaced from מִן-בְּנֵי, where the circellus is placed in M^A and M^C. Compare Weil, §665.
- 18 בְּנִבְכּוֹ בְּ – *Com.*: Since this form occurs only here this Mp is erroneous.
- 20 גַּמְלָה וְתַפְּוּחַ – *Com.*: Twice defective (Ps 42:2, twice), and once plene (here).
- 2:2 בְּיֹסֵף דְּכֹתָבִים בְּמִזְוֵי הַבִּישׁ Four times (with *serê* in this and similar verbal forms), and similarly in all the Torah apart from two occurrences.
- 11 בְּעִשָׂה דְּבָרָיו הֵ – *Com.*: Once with הֵ (here), and once with יֵ (Ps 103:20).
- 12 הַחֶסֶד שָׁבוּ Five times defective (apart from the Torah). – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L which, apart from the Torah, has six occurrences of this lemma written defective.
- 14 הַחֶסֶד וְנִסְךְ – *Com.*: This Mp appears erroneous since there are only three, not eight, such forms (Joel 1:9; 1:13; 2:14).
- 15 זְבַטְעַרְשׁוֹת פְּסוּקֵי תְּקִיעוֹת – *Com.*: This Mp is erroneous. תְּקִיעוֹת occurs only four times at the beginning of a verse, at Hos 5:8; Joel 2:1; 2:15; and Ps 81:4.
- 16 זְבַטְעַרְשׁוֹת וְכָל אֲתָנָה וְסוֹ פְּסוּ דְכּוֹ עֶפֶס Seventeen times, and similarly with every ³*atnah*, (*zaqep*), and *sôp pasûq*.
- 17 לְאֵל-תִּתֵּן – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has three occurrences of this lemma (Deut 21:8; Joel 2:17; Jonah 1:4).
- 20 בְּחֶסֶד הַקְּדָמָי – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has three occurrences of this lemma.
- 26 זְמַל אֲכֹלִים Seven times plene (apart from the Torah).
- 3:2 הַרְאֵשׁ פְּסוּקֵי וְגַם – *Com.*: This Mp concerns only the five cases in the Twelve Prophets: Joel 2:12; 3:2; 4:4; Zech 9:2; 14:14. For a fuller account of the cases in the whole Hebrew Bible, see Frensdorff, *Massorah*, 231, n. 4.
- 3 בְּדָם וְאֵשׁ בְּ – *Com.*: The circellus has been placed on the phrase דָּם וְאֵשׁ, but since there is only one occurrence of this lemma (here), the note must refer only to וְאֵשׁ, which does occur twice.
- גַּמְלָה וְתִמְרוֹת – *Com.*: This Mp is incorrect. The form occurs only here.
- 4 יָגֵבּוּא – *Com.*: According to Ginsburg, 4, ב, §80b, there are many traditions concerning this lemma. Some Mp notes carry “thirteen” (Isa 2:10; Ezek 33:22; Joel 3:4; Mal 3:23), while others have the seemingly more correct “fourteen” (Gen 24:31; 39:16; 43:25; Lev 25:22). There are fourteen cases where this word is written plene in M^L outside Samuel and the Writings. See also Weil, §169.
- 4:5 הַחֶסֶד הַטְּבִיִּים Five times defective (in this and similar forms).
- גַּמְלָה לְהִיכְלִיכֵם: – *Com.*: The Mp in M^A and M^C is לְ. Despite the position of the circellus in M^L this Mp probably refers to the previous word הַבְּאֵתָם, in which case it agrees with the Mm for that word.
- 9 זְמַל הַגְּבוּרִים Seven times plene (with and without cj.).
- 12 גַּמְלָה וְעוֹרָו – *Com.*: Twice defective (Jer 50:41; Job 14:12), and once plene (here).